

Postadres: Postbus 24,
9410 AA Beilen
Telefoon: (0593) 53 92 22
E-mail: gemeente@middendrenthe.nl
Internet: www.middendrenthe.nl

Bezoekadressen:

Beilen: Raadhuisplein 1
Smilde: Hoofdweg 24
Westerbork: B.G. van Weezelplein 10

Aan de leden van de gemeenteraad.

Datum: 26 augustus 2014
Behandeld door: mevrouw M. Foekema
Zaaknummer: 298505
Onderwerp: nota Fraudebeleid

Uw brief van:
Uw kenmerk: /
Bijlagen:
Verzonden op:

Geachte leden van de gemeenteraad,

Graag bieden wij u bij deze de nota "Fraude- en handhavingsbeleid 2014-2018 gemeente Midden-Drenthe" aan.

Aanleiding

De invoering van de Fraudewet heeft ertoe geleid dat de Wet Werk en Bijstand is gewijzigd in die zin dat gemeenten verplicht worden om bij een schending van de inlichtingenplicht een bestuurlijke boete op te leggen. De wetgeving laat weinig ruimte voor gemeentelijke beleidsvrijheid. In bijgaande conceptnota Fraude- en handhavingsbeleid wordt invulling gegeven aan de manier waarop onze gemeente vorm wil geven aan dit beleid.

Conceptbeleidsnota Fraude- en handhavingsbeleid

In juli jl. hebben wij u ter informatie de conceptbeleidsnota "Fraude- en handhavingsbeleid 2014 – 2018 gemeente Midden-Drenthe" toegestuurd toen die door ons werd vrij gegeven voor inspraak. Omdat de Eerste Kamer de Participatiewet op moment van aanbieden van de conceptnota nog niet had aangenomen, informeren wij u bij deze dat de wettekst op 1 juli 2014 ongewijzigd is vastgesteld.

Beleidsnota na inspraak

Met deze brief stellen wij u op de hoogte van ons besluit d.d. 26 augustus 2014 waarbij wij hebben besloten om de beleidsnota "Fraude- en handhavingsbeleid 2014 – 2018 gemeente Midden-Drenthe" aan u aan te bieden voor vaststelling door uw raad.

In deze nota hebben wij adviezen van de Adviesraad Minimabeleid verwerkt. In deze brief informeren wij u over onze reactie op het advies van de Adviesraad Minimabeleid.

Advies van de Adviesraad Minimabeleid

De Adviesraad Minimabeleid heeft haar advies uitgebracht. Dit advies is integraal overgenomen als bijlage 2 bij de nota. Wij zijn blij met het gedegen advies en kunnen ons goed vinden in dit advies. Inhoudelijk zijn wij het geheel eens met deze adviezen.

Het advies van de Adviesraad Minimabeleid heeft op twee punten geleid tot aanpassing van de tekst in de nota en wel op de volgende punten:

1. De Adviesraad Minimabeleid merkt op dat bewindvoerders de inlichtingenplicht kunnen schenden en vindt dat de klant dan geen boete moet worden opgelegd. Wij hebben dit in de nota opgenomen als voorbeeld van een situatie waarin de verwijtbaarheid *kan* ontbreken. In dat geval wordt er geen boete opgelegd. In theorie is het denkbaar dat een klant de bewindvoerder onjuist informeert, waardoor de bewindvoerder die namens de klant een rechtmatigheidsformulier invult, de inlichtingenplicht schendt. In dat geval blijft de klant wel verantwoordelijk en kan wel een boete worden opgelegd.
2. De Adviesraad Minimabeleid merkt op dat bij het inzetten van controlemiddelen getoetst moet worden aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Hier staan wij volledig achter en om dat te onderstrepen, hebben wij hierover een tekst opgenomen in paragraaf 3.5.4 (Handhavings- en opsporingsinstrumenten).

Ten aanzien van een tweetal adviezen die verwijzen naar de modelverordening “Bestuurlijke boete bij recidive” willen wij het volgende opmerken. Wij hebben deze adviezen met betrekking tot de invulling van het begrip bezit en met betrekking tot de beslagvrije voet niet overgenomen, omdat wij in de nota hebben gekozen voor een meer coulante insteek, dan de Adviesraad Minimabeleid voor heeft gesteld. Het gaat om de volgende adviezen:

1. Bezit

In de modelverordening van de VNG uit 2012 wordt in het kader van het verrekenen van een recidiveboete gesproken over “voldoende bezit”. De Adviesraad Minimabeleid geeft aan zich meer te kunnen vinden in de tekst “voldoende bezit (de waarde van geld en op geld waardeerbare goederen)” dan in ons voorstel in de nota om bezit te operationaliseren door te kijken naar het “actuele banksaldo”. Wij begrijpen de gedachte hierachter, omdat mensen met schulden vaak het advies krijgen om bijvoorbeeld hun auto te verkopen. Toch nemen wij dit advies niet over, om verschillende redenen:

1. Wat onder “bezit” verstaan wordt, ligt anders in de bijstandswetgeving, dan in bijvoorbeeld de verplichtingen die gekoppeld kunnen zijn aan het kunnen ontvangen van schuldhelp.
2. Bij de bijstandsaanvraag wordt het vermogen in kaart gebracht. Dit kan vermogen zijn in waardepapieren, antiek, banksaldi, auto enz. Het komt zelden voor dat er sprake is van bezittingen (anders dan de auto) die te gelde gemaakt kunnen worden. Algemeen gebruikelijke en noodzakelijke goederen als een wasmachine of koelkast worden immers voor een bijstandsaanvraag niet meegeteld als vermogen.
3. In veel gemeenten wordt bij een bijstandsaanvraag een vrijlating gehanteerd met betrekking tot het vermogen in auto's, campers, boten enz. Ook in onze gemeente is dat het geval. Een auto (of de genoemde vervoersmiddelen tezamen) wordt tot € 7.000,- niet meegeteld als vermogen bij zowel algemene als bijzondere bijstand. Het zou dan niet juist zijn om bij verrekening van een bestuurlijke boete in dit opzicht uit te gaan van het te gelde maken van vermogen uit dergelijk bezit dat volgens vigerend beleid benoemd is tot het vrij te laten vermogen.
4. We hebben voorgesteld om uit te gaan van een snel en makkelijk te toetsen bezit, nl. de actuele banksaldi. De beoordeling van de banksaldi is zowel voor de klant als voor degene die de toets doet een neutrale handeling, die niet afhankelijk is van vragen

die in de handel wel een rol spelen zoals: gaat men bij eventuele verkoop uit van de aankoopwaarde, de dagkoers of van wat iemand er wellicht voor zou kunnen krijgen? En zo ja, is er wel een koper te vinden en welke bezittingen komen wel of niet voor verkoop in aanmerking? En wie bepaalt dat?

2. Beslagvrije voet van 80%

In de modelverordening is gekozen om (gedurende twee maanden) uit te gaan van verrekening van een bestuurlijke boete bij recidive tot een percentage van 80% van de toepasselijke bijstandsnorm. De Adviesraad Minimabeleid is daar een voorstander van. Wij hebben ervoor gekozen om de gebruikelijke beslagvrije voet van 90% in de nota niet neerwaarts bij te stellen naar 80%. Dat zou immers betekenen dat er dan minder geld overblijft voor de betaling van de vaste lasten en het levensonderhoud.

Wij zijn van mening dat daar waar mogelijk een goed beleid gevoerd moet worden. Daarin past niet om af te wijken van hetgeen de Nationale Ombudsman, de MO groep en de Landelijke Organisatie van Sociaal Raadslieden adviseren, nl. om de beslagvrije voet van 90% te respecteren.

Cameratoezicht en risicoprofielen

De Adviesraad Minimabeleid staat op zich niet afwijzend tegenover het gebruik van risicoprofielen en cameratoezicht. Wij zijn voornemens om als de aanleiding zich voordoet nader te beschouwen of we deze middelen in ons uitvoeringsbeleid kunnen toepassen. We zullen daarbij zeker het advies van de Minimaraad o.a. om dit goed in te passen in bijvoorbeeld een protocol, ter harte nemen.

Verminderde verwijtbaarheid

De Adviesraad Minimabeleid mist in de nota nog voorbeelden van verminderde verwijtbaarheid zoals genoemd in de in juli 2014 verschenen verzamelbrief SZW (2014-2). Wij hebben dit gedeelte uit deze verzamelbrief intern verspreid om hier aandacht voor te vragen bij de handhaver, boeteambtenaar en anderen die ons bijstandsbeleid uitvoeren. In de beleidsnota hebben wij er bewust voor gekozen om geen lijstje te maken van mogelijke omstandigheden waardoor gesproken kan worden van “verminderde verwijtbaarheid”, zodat niet het beeld van een limitatieve opsomming ontstaat. Wij vertrouwen erop dat ons beleid hierdoor juist meer ruimte biedt voor individueel maatwerk.

Fraude en schuldhulp

Naar aanleiding van de opmerking van de Adviesraad Minimabeleid dat cliënten met schulden in de regel worden uitgesloten van schuldhulpverlening (WSNP traject) verwijzen we naar artikel 60c van de WWB, waarin staat dat de gemeente niet mag meewerken aan een schuldregeling als er sprake is van fraude. Het is immers de bedoeling dat fraudeschulden volledig terugbetaald worden. Wij hebben het beleid dat klanten met (fraude)schulden terecht kunnen voor adviezen bij onze budgetconsulent. Wij wachten met belangstelling eventuele wijzigingen in de wetgeving op dit punt af.

Laat

Tot slot merkt de Adviesraad Minimabeleid op dat zij van mening is dat onze gemeente erg laat is met de nota Fraudebeleid en de nog vast te stellen verordening. Dit is juist en wij begrijpen die opmerking.

De Fraudewet is in oktober 2012 vastgesteld door de Eerste Kamer en per 1 januari 2013 in werking getreden. In het najaar van 2012 hebben wij prioriteit gegeven aan de implementatie van de Fraudewet in alle uitvoeringsprocessen. Beleidsmatig hebben we in die periode prioriteit gegeven aan de afschaffing van de huishoudtoets die eerder in 2012 werd ingesteld en alle gevolgen die dit voor de WWB-verordeningen, uitvoeringsbesluiten, beschikkingen, (aanvraag)formulieren, werkprocessen enz. had.

Uitvoering tijdig geregeld

De uitvoering van de Fraudewet hebben wij tijdig binnen onze organisatie verankerd door het opleiden van onze medewerkers, het aanstellen van een boeteambtenaar, het geven van voorlichting aan onze klanten (vanaf eind 2012). Sinds 1 januari 2013 werken wij conform de Fraudewet ons voorschreef. Alleen het beleidsmatige deel heeft een lagere prioriteit gekregen.

Ook in 2013 hebben wij een prioriteitenafweging moeten maken. Voor ons was daarbij een belangrijke afweging dat de Fraudewet zeer weinig ruimte laat voor beleidsvrijheid en dat door de wet de Maatregelverordening op het onderdeel van schending van de inlichtingenplicht buiten werking werd gesteld. Ook de hoogte van de boete ligt in de wet vast. Er is kortom veel meer bij wet geregeld dan voorheen het geval was.

Onduidelijkheid vanuit Den Haag

Een andere afweging is daarbij geweest dat de Fraudewet de WWB ingrijpend heeft gewijzigd, maar dat lang onduidelijk was of die wijzigingen overeind zouden blijven in de Participatiewet. Er is de afgelopen tijd veel kritiek geweest op het feit dat de wet zo streng is geworden en dat er vrijwel geen mogelijkheden zijn voor gemeentelijke beleidsvrijheid. Sinds 1 juli 2014 weten we dat er op dit punt geen wijzigingen zijn gekomen in de Participatiewet die op 1 januari 2015 wordt ingevoerd.

Participatiewet-proof

Ofschoon wij laat zijn met ons Fraude- en handhavingsbeleid, hebben wij wel de slag gemaakt dat alle artikelen van de WWB die erin genoemd worden, tevens correcte verwijzingen zijn naar de tekst van de Participatiewet die op 1 juli 2014 door de Eerste Kamer werd vastgesteld. De nota hoeft derhalve na invoering van de Participatiewet niet aangepast te worden.

Aantal opgelegde (recidive)boetes

Tot op heden zijn er in onze gemeente door de boeteambtenaar 5 boetes opgelegd in verband met een fraude met een benadelingsbedrag hoger dan € 340,-. Hiervoor zijn de wettelijke procedures gevolgd. Sinds de invoering van de Fraudewet hebben wij nog niet te maken gehad met recidive op het gebied van schending van de inlichtingenplicht met een benadelingsbedrag. Juist op dit punt is enige beleidsvrijheid mogelijk.

Leeswijzer

In de bijgevoegde leeswijzer staat aangeven welke beleidsruimte de gemeente heeft en wordt toegelicht waarom in de nota een bepaalde keuze is gemaakt of wat de mogelijkheden zijn om lokaal beleid te maken. Inhoudelijk is de leeswijzer ongewijzigd gebleven aan de versie die u bij de conceptnota heeft ontvangen. Wel hebben wij naar aanleiding van een opmerking hierover van de Adviesraad Minimabeleid, de lay-out iets gewijzigd door de voorgelegde vragen voor u te nummeren.

Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive

Na vaststelling van de Fraudenota door uw raad worden de besluiten verwerkt in de verordening "verrekening bestuurlijke boete bij recidive". Deze verordening is nieuw en is ook als verplichting opgenomen in de Participatiewet. De conceptverordening zal voor advies voorgelegd worden aan de Adviesraad Minimabeleid. Vervolgens zal de verordening ter vaststelling worden aangeboden aan uw raad.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,
de secretaris, de burgemeester.